

Σύγκριση διαπολιτισμικής εκπαιδευτικής πολιτικής μεταξύ Ελλάδας και Καναδά

Πολυξένη Δημητριάδου
Εκπαιδευτικός Ειδικής Αγωγής
xeniadimi1@gmail.com

➤ ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ανάγκη μελέτης της διαχείρισης της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης από το κράτος αποτέλεσε το έναυσμα του παρόντος άρθρου. Αν και η εκπαιδευτική πολιτική χαράσσεται από το κράτος, υπάρχουν ορισμένοι παράγοντες που την επηρεάζουν και την καθορίζουν. Στα δημοκρατικά κράτη, η εκπαιδευτική πολιτική σχεδιάζεται και υλοποιείται, αφού, προηγουμένως, έχουν ακουστεί οι απόψεις όλων των εμπλεκόμενων κοινωνικών ομάδων. Η διαπολιτισμική εκπαίδευση περιλαμβάνει το σύνολο των μορφών εκπαίδευσης, που έχουν ως στόχο τη διαχείριση των πολιτισμικών διαφορών του μαθητικού πολιτισμού. Στα τέλη του 20ού αιώνα, η Ελλάδα άρχισε να μετατρέπεται σε χώρα υποδοχής οικονομικών μεταναστών. Τα τελευταία χρόνια, το ελληνικό κράτος ενεργεί, αξιοποιώντας την ελληνική και διεθνή εμπειρία, ώστε να πραγματοποιηθεί η σχολική ένταξη όλων των παιδιών. Αντίθετα, ο Καναδάς επένδυσε στη διαπολιτισμική εκπαίδευση των μεταναστών ήδη από τον 19ο αιώνα. Έχοντας χαρακτηριστεί ως μια πολυπολιτισμική κοινωνία, λόγω της μεγάλης μεταναστευτικής κινητικότητας που σημειώθηκε, εφάρμοσε βραχυπρόθεσμα προγράμματα με στόχο την ενσωμάτωσή τους. Μελετώντας τον τρόπο που διαχειρίστηκαν την εκπαιδευτική πολιτική, όσον αφορά τη διαπολιτισμική εκπαίδευση, δύο εκ διαμέτρου αντίθετα κράτη, προκύπτει ως συμπέρασμα πως η σωστή διαχείριση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης επιφέρει καλύτερα αποτελέσματα.

Λέξεις-κλειδιά: διαπολιτισμικότητα, διαπολιτισμική εκπαίδευση, εκπαιδευτικό σύστημα, πολιτισμικές διαφορές, πολυπολιτισμικότητα

➤ ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην παρούσα εργασία, η συγγραφέας επέλεξε να εργαστεί και να συγκρίνει τη διαπολιτισμική εκπαίδευση της Ελλάδας και του Καναδά. Οδηγήθηκε στη συγκεκριμένη επιλογή, καθώς της κέντρισαν το ενδιαφέρον έρευνες, σύμφωνα με τις οποίες ο Καναδάς καταλαμβάνει τη δεύτερη θέση στην παγκόσμια κατάταξη με τα καλύτερα εκπαιδευτικά συστήματα. Επομένως, θέλησε να μελετήσει πώς το κράτος χειρίζεται τη διαπολιτισμική εκπαίδευση.

Αρχικά, αναλύονται οι έννοιες της εκπαιδευτικής πολιτικής, της πολυπολιτισμικότητας και της διαπολιτισμικότητας. Έπειτα, ακολουθεί λεπτομερής ανάλυση της διαπολιτισμικής εκπαιδευτικής πολιτικής της Ελλάδας και του Καναδά. Τέλος, γίνεται σύγκριση μεταξύ των εκπαιδευτικών πολιτικών σχετικά με τη διαπολιτισμικότητα που ακολουθούν τα δύο κράτη και εξάγεται ένα τελικό συμπέρασμα.

➤ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Η εκπαιδευτική πολιτική περιλαμβάνει το σύνολο των επιλογών, των ενεργειών και των μέσων που πραγματοποιούνται και χρησιμοποιούνται από το κράτος για την επίτευξη συγκεκριμένων εκπαιδευτικών στόχων. Η σωστά δομημένη εκπαιδευτική πολιτική αποτελεί τη βάση ενός λειτουργικού εκπαιδευτικού συστήματος. Στις σύγχρονες κοινωνίες, εκτός από το κράτος, υπάρχει ένα σύνολο παραγόντων που επιδρούν και επηρεάζουν την οικοδόμηση του εκπαιδευτικού συστήματος.

Οι σημαντικότεροι παράγοντες είναι οι εξής:

- Ο πολιτικός παράγοντας
- Ο οικονομικός παράγοντας
- Ο κοινωνικο-πολιτιστικός παράγοντας (Σαΐτης, 2008)

Ο πολιτικός παράγοντας είναι εμφανής, καθώς η εκπαιδευτική πολιτική του εκάστοτε κράτους σχεδιάζεται και υλοποιείται από την κυβέρνηση. Στα κράτη με ολοκληρωτικά και απολυταρχικά καθεστώτα, η πίεση της πολιτείας είναι εντονότερη. Αντίθετα, στα δημοκρατικά κράτη, το Σύνταγμα και οι Νόμοι της πολιτείας χαράσσουν την εκπαιδευτική πολιτική του.

Η εκπαιδευτική πολιτική κάθε χώρας προσαρμόζεται στα οικονομικά δεδομένα της, καθώς η εκπαίδευση συμβαδίζει με την οικονομική ανάπτυξή της. Επιπλέον, η οικονομική κατάσταση κάθε χώρας ορίζει τα χρήματα που μπορεί να διαθέσει η κυβέρνηση για την εκπαίδευση. Οι παραδόσεις και ο πολιτισμός της κάθε κοινωνίας επηρεάζουν και προσανατολίζουν την εκπαιδευτική πολιτική της κάθε χώρας. Ακόμη, τα πολιτικά κόμματα, ανάλογα με τις επιδιώξεις και τις απόψεις τους, προσανατολίζουν την εκπαιδευτική πολιτική της χώρας. Στα δημοκρατικά κράτη, η εκπαιδευτική πολιτική σχεδιάζεται και υλοποιείται, αφού, προηγουμένως, έχουν ακουστεί οι απόψεις όλων των εμπλεκόμενων κοινωνικών ομάδων. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη μεγαλύτερη δυνατή κοινωνική αποδοχή και υλοποίηση του εκπαιδευτικού σχεδιασμού (Μπάκας, 2014).

➤ ΠΟΛΥΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΤΗΤΑ

Η συνεχής ανταλλαγή πληθυσμών λόγω της μετανάστευσης μετέτρεψε τις κοινωνίες από ομοιογενείς σε ανομοιογενείς. Οι μετανάστες άφησαν τις πατρίδες τους για να γλιτώσουν από θρησκευτικές και πολιτικές διώξεις, τον πόλεμο, τη φτώχεια κ.λπ. Αναζητούσαν μια νέα πατρίδα για να «χτίσουν» ένα καλύτερο μέλλον (Coelho,

2007). Έτσι, έκανε την εμφάνισή του ένας νέος όρος, η πολυπολιτισμικότητα. Με τον όρο αυτό, εννοούμε *τη συνύπαρξη σε ένα δεδομένο γεωγραφικό χώρο μιας πολλαπλής πολιτισμικής ετερότητας, η οποία, κυρίως, εδράζεται σε εθνοτική, θρησκευτική και γλωσσική διαφορά* (Συλλογικό έργο, 2011).

Ως απόρροια του όρου πολυπολιτισμικότητα, προέκυψε η έννοια της διαπολιτισμικότητας, στην οποία αποδόθηκαν δύο προσεγγίσεις. Σύμφωνα με την πρώτη, η διαπολιτισμικότητα αποτελεί εργαλείο διαπραγμάτευσης των διάφορων πολιτισμικών ταυτοτήτων, ενώ, σύμφωνα με τη δεύτερη, η διαπολιτισμικότητα υπερβαίνει την ανάδειξη της διαφορετικότητας και αναφέρεται σε κοινωνίες με αξίες και κοινωνική συνοχή, με ίσες ευκαιρίες για όλους τους ανθρώπους, χωρίς διακρίσεις και στερεότυπα (Παπάζογλου, 2008).

Έτσι, στόχος της Εκπαίδευσης και, ιδιαίτερα της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης, είναι η προετοιμασία των μαθητών, ώστε, μεγαλώνοντας, να γίνουν πολίτες μιας πολιτισμικής κοινωνίας με ενισχυμένες τις αξίες του αμοιβαίου σεβασμού και της αποδοχής της διαφορετικότητας. Η διαπολιτισμική εκπαίδευση αποτελεί κομμάτι της εκπαιδευτικής πολιτικής κάθε κράτους, αποσκοπώντας στην ομαλή ένταξη των μαθητών που προέρχονται από διαφορετικά εθνικά και πολιτισμικά περιβάλλοντα (Μπαλατατζής & Νταβέλος, 2009).

Η διαπολιτισμική εκπαίδευση περιλαμβάνει κάθε μορφή εκπαίδευση, που θέτει ως στόχο να διαχειριστεί τις πολιτισμικές διαφορές του μαθητικού πολιτισμού. Κάθε κράτος αποδίδει στη διαπολιτισμική εκπαίδευση διαφορετική θεσμική έννοια ανάλογα με την εθνική και πολιτική του κουλτούρα. Τα μοντέλα κρατών που αναφέρονται στη διαπολιτισμική εκπαίδευση είναι το αφομοιωτικό, το ενταξιακό και το συμπεριληπτικό (Χατζησωτηρίου κ.ά, 2014).

Σύμφωνα με το αφομοιωτικό μοντέλο, το σχολείο παραμένει μονοπολιτισμικό και μονογλωσσικό και σ' αυτό δεν έχει καμία θέση η συμπεριληπτική εκπαίδευση. Δεν σέβεται την πολιτισμική ετερότητα ορισμένων μαθητών και τους περιθωριοποιεί. Στα πλαίσια του σχολείου, αναπτύσσονται προκαταλήψεις και παγιώνονται ξενοφοβικά στερεότυπα, που αναγκάζουν τους αλλόγλωσσους μαθητές να απαρνηθούν τον πολιτισμό τους και να συμμορφωθούν με τα χαρακτηριστικά του κυρίαρχου πληθυσμού. Αυτό το μοντέλο έχει ως αποτέλεσμα το Αναλυτικό Πρόγραμμα του σχολείου να μένει αμετάβλητο και η εκπαίδευση να επιβάλλει την εθνική κουλτούρα στους πολιτισμικά διαφορετικούς μαθητές.

Το ενταξιακό μοντέλο αποτελεί μετεξέλιξη του προηγούμενου μοντέλου. Σύμφωνα με αυτό το μοντέλο, το σχολείο αναγνωρίζει και σέβεται τους πολιτισμικά διαφορετικούς μαθητές, ωστόσο δεν ευνοεί την πολιτισμική τους αλληλεπίδραση με τους υπόλοιπους μαθητές. Αν και το Αναλυτικό Πρόγραμμα αποδέχεται την πολιτισμική ετερότητα ορισμένων μαθητών και εισάγει κάποια πολιτισμικά στοιχεία, χωρίς να αποκλίνει από τη βάση του, που είναι ο κυρίαρχος πολιτισμός, το σχολείο παραμένει μονοπολιτισμικό και μονοπαραγοντικό.

Κάτω από την πίεση των κοινωνικών αναγκών και των νέων συνθηκών δημιουργήθηκε ένα νέο διαπολιτισμικό μοντέλο: το συμπεριληπτικό. Βασισμένο στα ανθρώπινα δικαιώματα, της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ισότητας, όχι μόνο

αποδέχεται την εθνοπολιτισμική ετερότητα ορισμένων μαθητών, αλλά προσβλέπει στην αξιοποίησή της. Ευνοεί τον μετασχηματισμό του εκπαιδευτικού προγράμματος, ώστε να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των μαθητών (Ανδρής, 2016).

Ένας άλλος διαχωρισμός που χρησιμοποιείται ταξινομεί τα μοντέλα εκπαίδευσης σε: Δημοκρατικό Κράτος, Φιλελεύθερο Κράτος και Πλουραλιστικό Κράτος. Ωστόσο, οι πραγματικές συνθήκες καταστούν τα διαπολιτισμικά μοντέλα ρευστά και επισφαλή, λόγω της ποικιλομορφίας και του κατακερματισμού των κοινωνιών (Χατζησωτηρίου κ.ά, 2014).

➤ Η ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα οφείλει τη δημιουργία του στο Διάταγμα της 21ης Νοεμβρίου 1833, το πρώτο νομοθέτημα του ελληνικού κράτους, που αφορά τη στοιχειώδη εκπαίδευση. Έκτοτε, η πορεία του συμβαδίζει με την ιστορία του ελληνικού κράτους. Στο πέρασμα των χρόνων, έγιναν πολλές μεταρρυθμίσεις που αφορούσαν την ελληνική εκπαίδευση. Αν και η εκπαίδευση της χώρας στηρίχτηκε σε ελληνικούς νόμους, στην πλειοψηφία τους ήταν αντιγραφές ξένων εκπαιδευτικών συστημάτων, τα οποία δεν κατάφεραν να εναρμονιστούν με την ελληνική πραγματικότητα. Επιπλέον, πολλές φορές οι εκπαιδευτικοί στόχοι των επιμέρους μεταρρυθμίσεων θυσιάστηκαν στον βωμό του πολιτικού-κομματικού συμφέροντος (Στάμελος κ.ά, 2015).

Το εκπαιδευτικό σύστημα της Ελλάδας, αρχικά, είχε αφομοιωτικό χαρακτήρα. Από τις αρχές του 1990, η Ελλάδα άρχισε να μετατρέπεται σε χώρα υποδοχής οικονομικών μεταναστών, οπότε και κάνει μια συστηματική προσπάθεια να εντάξει τους αλλοδαπούς μαθητές στο κυρίαρχο σύστημα εκπαίδευσης (Χατζησωτηρίου & Ξενοφώντος, 2014).

Η εισδοχή των παλιννοστούντων (Ελληνοποντίων από τις χώρες της Πρώην Σοβιετικής Ένωσης και Βορειοηπειρωτών από την Αλβανία) και αλλοδαπών (οικονομικών και πολιτικών μεταναστών από χώρες των Βαλκανίων, της Ασίας και της Αφρικής) μετατρέπει την Ελλάδα σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία. Αυτοί οι πληθυσμοί προστέθηκαν στις ήδη υπάρχουσες μειονότητες που προϋπήρχαν στον ελλαδικό χώρο, όπως είναι η μουσουλμανική μειονότητα της Δυτικής Θράκης, οι τσιγγάνοι κ.λπ.

Τα στατιστικά στοιχεία δείχνουν πως το σύνολο των αλλοδαπών και παλιννοστούντων μαθητών καλύπτει το 10% του μαθητικού πληθυσμού. Το γεγονός πως αυτοί οι πληθυσμοί παρουσιάζουν κοινά χαρακτηριστικά, όπως ότι η ελληνική γλώσσα δεν είναι η μητρική τους γλώσσα και τα στερεότυπα που τους ακολουθούν στο σχολείο, μάς κατευθύνουν να τους τοποθετούμε στην ίδια κατηγορία (Κεσίδου, 2008).

Τα τελευταία χρόνια, οι ενέργειες του ελληνικού κράτους στηρίζονται στην αξιοποίηση της ελληνικής και διεθνούς εμπειρίας, ώστε να πραγματοποιηθεί η σχολική ένταξη όλων των παιδιών (Νικολάου, 2008).

Στα πλαίσια αυτής της προσπάθειας:

- Το ελληνικό κράτος, στις αρχές του 1990, με τον νόμο 1894/1990, ιδρύει τις τάξεις υποδοχής και τα φροντιστηριακά τμήματα για τους παλιννοστούντες μαθητές. Τα τμήματα αυτά εντάσσονται στο κανονικό δημόσιο σχολείο και έχουν ως στόχο την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας και του ελληνικού πολιτισμού από τους μαθητές που έχουν μητρική γλώσσα διαφορετική από την ελληνική.
- Το 1996, με τον νόμο 2413/1996, πραγματοποιείται η μεγαλύτερη καινοτομία στα πλαίσια της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, που αφορά τη δημιουργία διαπολιτισμικών σχολείων. Παρά τους λόγους που οδήγησαν στην ίδρυση αυτών των σχολείων, η στοχοθεσία που διέπει τη νομοθεσία είναι αρκετά ασαφής. Μελέτες αποδεικνύουν πως, με το πέρασμα των χρόνων, τα διαπολιτισμικά σχολεία εγκαταλείφθηκαν από τους Έλληνες μαθητές και μετατράπηκαν σε σχολεία αλλοδαπών.
- Στις περιόδους 1997-2000 και 2001-2004, υλοποιήθηκαν, με τη συμβολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δύο μεγάλα Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΕΠΕΑΚ), που αφορούσαν στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας από τους σιγγαπούζιους, τους αλλοδαπούς και τους παλιννοστούντες μαθητές και τους μουσουλμανόπαιδες.
- Από το 2003, υλοποιείται ένα ακόμη πρόγραμμα (ΕΠΕΑΚ II) και αφορά στην επιτυχή ένταξη των περιθωριοποιημένων παλιννοστούντων και αλλοδαπών μαθητών στο εκπαιδευτικό σύστημα (Χριστοδούλου, 2009).

Εκτός από το Υπουργείο Παιδείας, υπάρχουν και άλλοι φορείς που ασχολούνται με θέματα εκπαιδευτικής στήριξης μειονοτικών/εθνοπολιτισμικών ομάδων. Το Ινστιτούτο Παιδείας Ομογενών και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης (Ι.Π.Ο.Δ.Ε.), εποπτευόμενος φορέας του ΥΠ.Π.Ε.Θ., ασχολείται με την προώθηση της ελληνικής παιδείας στους ομογενείς και την ενίσχυση της εκπαιδευτικής ένταξης των παλιννοστούντων και μεταναστών μαθητών και των μαθητών που προέρχονται από ευπαθείς κοινωνικές ομάδες. Το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο ασχολείται με τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας στα σχολεία και με την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Το Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας (ΚΕΕ) εκπονεί έρευνες σε εκπαιδευτικά θέματα και εκτελεί ερευνητικά προγράμματα. Στα πλαίσια αυτών των ερευνών, έχει ασχοληθεί με τη διαπολιτισμική εκπαίδευση. Το Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας (ΕΙΝ) ασχολείται με θέματα που αφορούν τους μαθητές μουσουλμανόπαιδες της Θράκης.

Η Γενική Γραμματεία Λαϊκής Επιμόρφωσης (Γ.Γ.Λ.Ε.) ασχολείται με θέματα εκπαίδευσης και αλφαριθμητισμού ενηλίκων. Οργανώνει μαθήματα ελληνικών για αλλοδαπούς και σιγγαπούζιους. Οι Νομαρχιακές Επιτροπές Λαϊκής Επιμόρφωσης (Ν.Ε.Λ.Ε.) πραγματοποιούν προγράμματα εκμάθησης ελληνικών σε αλλοδαπούς. Το 2003, συντάχθηκαν από το Π.Ι. τα νέα Δ.Ε.Π.Π.Σ. και Α.Π.Σ. που αφορούν κάθε τάξη. Στα πλαίσια αυτών, εντάσσεται και η Ευέλικτη Ζώνη για το δημοτικό σχολείο και η Ζώνη Καινοτόμων Δράσεων για το γυμνάσιο. Καθώς η μέθοδος εργασίας σ' αυτές είναι ομαδοσυνεργατική, τα μαθήματα αυτά προσφέρονται για καλύτερη κοινωνικοποίηση και ένταξη των πολιτισμικά διαφορετικών μαθητών.

Τέλος, το Ολοήμερο Σχολείο, το οποίο λειτουργεί πιλοτικά από τα τέλη της δεκαετίας του '90, προσφέρει υποστηρικτική βοήθεια στην ελληνική γλώσσα στους αλ-

λόγλωσσους μαθητές. Αν η λειτουργία συμβαδίζει με τον αρχικό σχεδιασμό, τότε προσφέρει καλύτερη εκπαίδευση και ένταξη στους μαθητές με πολιτισμικές διαφορές και προλαμβάνει τη σχολική διαρροή (Νικολάου, 2008).

➤ Η ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΚΑΝΑΔΑ

Στα τέλη του 19ου αιώνα, η κατασκευή του σιδηρόδρομου στις βρετανικές αποικίες της Βόρειας Αμερικής οδήγησε στην κατακόρυφη αύξηση της μετανάστευσης στον Καναδά. Εκατομμύρια εργάτες από ολόκληρη την Ευρώπη έφταναν στον Καναδά, ως μια βραχυπρόθεσμη λύση εργατικού δυναμικού, για τη δημιουργία του σιδηρόδρομου. Υπήρχε σαφής προτίμηση στους μετανάστες βρετανικής καταγωγής που γνώριζαν την αγγλική γλώσσα.

Με την πάροδο των χρόνων, έφταναν μετανάστες και από άλλες χώρες της Ευρώπης (Ιταλία και Ουκρανία), ακόμη και από την Ασία. Ωστόσο, αυτοί οι μετανάστες δεν ήταν καλοδεχόμενοι και «πολεμήθηκαν» από το канаδικό κράτος. Κατά τη διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, μειώθηκε αρκετά η μετανάστευση. Με το πέρας του πολέμου, καθορίστηκαν «επιθυμητές» και «μη επιθυμητές» χώρες προέλευσης μεταναστών.

Η μετανάστευση είχε ως αποτέλεσμα και την αλλαγή σύστασης του μαθητικού πληθυσμού. Πολλοί εκπαιδευτικοί, αντιλαμβανόμενοι πως οι παραδοσιακοί τρόποι διδασκαλίας για όλα τα παιδιά στα πολυπολιτισμικά περιβάλλοντα δεν είναι αποτελεσματικοί, διαφοροποιούν τις μεθόδους διδασκαλίας τους. Τα σχολεία που υποδέχονται παιδιά από χώρες που παράγουν πρόσφυγες επηρεάζονται άμεσα από τα παγκόσμια πολιτικά γεγονότα. Σε πολλά σχολεία, τα προγράμματα που εφαρμόζουν και έχουν ως δεύτερη γλώσσα την αγγλική δεν αρκούν, οπότε στρέφονται σε άλλες πηγές για την ενίσχυση της δίγλωσσης διδασκαλίας (Coelho, 2007).

Η μεγάλη μεταναστευτική κινητικότητα, που σημειώθηκε στον Καναδά από τα τέλη του 19ου αιώνα, έχει καταστήσει τον Καναδά ως μια πολυπολιτισμική κοινωνία. Ο Καναδάς επένδυσε στη διαπολιτισμική εκπαίδευση των μεταναστών, εφαρμόζοντας βραχυπρόθεσμα προγράμματα με στόχο την ενσωμάτωσή τους (Βερέβη, 2017).

Ο Καναδάς είναι ένα πλουραλιστικό κράτος, όπου άτομα από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα συμμετέχουν και δρουν ίσα, ενώ, ταυτόχρονα, διατηρούν αναλλοίωτες τις πολιτισμικές τους ταυτότητες. Η επίσημη πολιτική του Καναδά για τις μειονότητες συνοψίζεται στις αρχές του πλουραλισμού, ως απαραίτητης και επωφελούς επιλογής της канаδικής κοινωνίας. Επιπλέον, παρέχει στους μετανάστες όλα εκείνα τα εφόδια που τους επιτρέπουν κοινωνική ισότητα, διατηρώντας, παράλληλα, το κοινωνικό τους παρελθόν (Coelho, 2007).

Ο Καναδάς δεν διαθέτει ενιαίο εθνικό σύστημα εκπαίδευσης, αλλά κάθε επαρχία του εφαρμόζει δικό της εκπαιδευτικό σύστημα, επομένως, και Αναλυτικό Πρόγραμμα. Σε κάθε επαρχία υπάρχει ξεχωριστό Υπουργείο Παιδείας, το οποίο είναι υπεύθυνο για την εποπτεία των σχολείων, των πανεπιστημίων και των κολλεγίων της συγκεκριμένης επαρχίας. Αξίζει να σημειωθεί πως ο Καναδάς διαθέτει δύο βα-

σικές γλώσσες στα σχολεία, τα αγγλικά ή τα γαλλικά, ενώ σε ορισμένα σχολεία διδάσκονται και οι δύο.

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, ο Καναδάς είναι μια πολυπολιτισμική κοινωνία. Έτσι, το κράτος δεσμεύτηκε να προωθήσει τη διαφορετικότητα, τον αντιρατσισμό και την πολυγλωσσία. Τα προγράμματα που έχει υιοθετήσει το κράτος αποβλέπουν σ' ένα κλίμα σεβασμού ως προς την πολυπολιτισμική ιδιαιτερότητα μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών. Έχουν ως στόχο τη δημιουργία ενός ασφαλούς σχολικού περιβάλλοντος, όπου όλοι οι εμπλεκόμενοι να νιώθουν ισάξιοι, ανεξαρτήτως καταγωγής.

Ένα από τα προγράμματα που εφαρμόζονται προς αυτήν την κατεύθυνση περιλαμβάνει τα εξής στάδια:

- Την αξιολόγηση των απόψεων που σχηματίζουν τα παιδιά σχετικά με τη διαφορετικότητα
- Την ενδελεχή εξέταση της προέλευσης αυτών των απόψεων
- Την επαναξιολόγηση της εκπαιδευτικής προσέγγισης ανάλογα με τις απόψεις των παιδιών
- Τη διερεύνηση των κοινωνικών συνθηκών που ευθύνονται για τη διαμόρφωση των απόψεων των μαθητών.

Ένα άλλο πρόγραμμα που εφαρμόζεται από σχολεία και έχει ως στόχο την ενημέρωση μαθητών και εκπαιδευτικών περιλαμβάνει ερωτηματολόγια, συνεντεύξεις, μελέτες περίπτωσης, πραγματοποίηση εκδηλώσεων κ.λπ. (I-RED, 2010).

Τέλος, η Unicef, εκπονώντας το πρόγραμμα Global Classroom, στοχεύει στην προώθηση των δικαιωμάτων του παιδιού, δείχνοντας σεβασμό στη διαφορετικότητα. Το πρόγραμμα αποτελείται από τέσσερα επιμέρους υποπρογράμματα. Αρχικά, οι εκπαιδευτικοί επιδιώκουν να ενημερωθούν για τα δικαιώματα των παιδιών και να τα συμπεριλάβουν στη διδακτική των μαθημάτων τους. Έπειτα, επιδιώκουν να εξερευνήσουν τις πηγές τους και να δράσουν ενάντια στις ρατσιστικές συμπεριφορές. Τέλος, τα παιδιά προσπαθούν να βρουν τρόπους να εξάγουν τις πληροφορίες που αναζητήσαν. (<http://www.unicef.ca/en/teachers/article/global-classroom>, 2017).

➤ ΟΜΟΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Μετά από σύγκριση των δύο εκπαιδευτικών συστημάτων, μπορούμε να καταλήξουμε στα εξής συμπεράσματα:

- Και οι δύο χώρες έγιναν αποδέκτες μεγάλου όγκου μεταναστών. Στη μεν Ελλάδα, οι μετανάστες ήταν είτε πολιτικοί είτε οικονομικοί, οι οποίοι δεν μιλούσαν τη γλώσσα της χώρας υποδοχής, στον δε Καναδά οι μετανάστες ήταν στην πλειοψηφία τους οικονομικοί, που γνώριζαν τη γλώσσα της χώρας (αγγλική).
- Η Ελλάδα ξεκίνησε τη διαπολιτισμική της πορεία ως αφομοιωτικό κράτος και, με πολλή προσπάθεια, μετατράπηκε σε ενταξιακό, μετά από πολλά χρόνια. Έτσι, ενώ αναγνώρισε την πολιτισμική ετερότητα των μεταναστών, δεν κατάφερε να αναδείξει και να προωθήσει την πολιτισμική τους ιδιαιτερότητα. Αντί-

θεται, ο Καναδάς είναι ένα πλουραλιστικό κράτος το οποίο έχει αποδεχθεί, υπερασπιστεί και αναδείξει τις ιδιαιτερότητες των διαφορετικών πολιτισμικών πληθυσμών.

- Η Ελλάδα έχει εθνικό σύστημα εκπαίδευσης και η διαπολιτισμική εκπαιδευτική πολιτική που ακολουθεί είναι κοινή για όλα τα σχολεία της χώρας. Αντίθετα, ο Καναδάς δεν διαθέτει εθνικό σύστημα εκπαίδευσης και κάθε επαρχία του ακολουθεί διαφορετική εκπαιδευτική πολιτική σε σχέση με τη διαπολιτισμική αγωγή.
- Η Ελλάδα ξεκίνησε μια φιλότιμη προσπάθεια για να εντάξει τη διαπολιτισμική αγωγή στην εκπαιδευτική της πολιτική, ωστόσο τα αποτελέσματά της είναι αμφίβολα. Αντίθετα, ο Καναδάς έκανε μια πιο εντατική προσπάθεια, για να χτίσει τη διαπολιτισμική εκπαιδευτική πολιτική του, και τα αποτελέσματά της είναι εμφανή.
- Η Ελλάδα άργησε να συμπεριλάβει τη διαπολιτισμική αγωγή στην εκπαιδευτική πολιτική της, μόλις στα τέλη του 20ού αιώνα, ενώ το καναδικό κράτος ασχολήθηκε με τη διαπολιτισμική εκπαίδευση ένα αιώνα νωρίτερα, τον 19ο.
- Η Ελλάδα εστίασε την προσοχή της στους εκπαιδευτικούς, ενώ ο Καναδάς έδωσε σημαντικό βήμα τόσο στους εκπαιδευτικούς όσο και στους μαθητές μέσω των προγραμμάτων που εκπονεί.

➤ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Συμπερασματικά, μπορούμε να πούμε πως μελετήσαμε τον τρόπο που διαχειρίστηκαν την εκπαιδευτική πολιτική, όσον αφορά τη διαπολιτισμική εκπαίδευση, δύο εκ διαμέτρου αντίθετα κράτη του Καναδά, που θεωρείται πως έχει το καλύτερο εκπαιδευτικό σύστημα, μετά τη Φιλανδία, σε ολόκληρο τον κόσμο, και της Ελλάδας, που όλοι γνωρίζουμε τις αδυναμίες που παρουσιάζει το εκπαιδευτικό της σύστημα.

Διαπιστώσαμε πως η σωστή διαχείριση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης επιφέρει καλύτερα αποτελέσματα. Τέλος, ευχόμαστε και ελπίζουμε να ακολουθήσουμε το παράδειγμα μιας χώρας, όπως ο Καναδάς, ώστε να αναβαθμίσουμε την εκπαιδευτική πολιτική μας σε θέματα που αφορούν τη διαπολιτισμική εκπαίδευση.

Βιβλιογραφία

- Coelho, E. (2007). *Διδασκαλία και μάθηση στα σχολεία*. Αθήνα. Εκδόσεις: Επίκεντρο.
Global Classroom. Ανακτήθηκε στις 2 Νοεμβρίου 2017 από <http://www.unicef.ca/en/teachers/article/global-classroom>.
- Ανδρής, Ε. (2016). Διαπολιτισμική Ηθική και Διαπολιτισμική Εκπαίδευση. Έρκυνα. *Επιθεώρηση εκπαιδευτικών - Επιστημονικών θεμάτων*, τ. 10.
- Βερέβη, Α. (2017). *Η πολυπολιτισμική και εθνική διάσταση στα αναλυτικά προγράμματα της Ελλάδας και του Καναδά*. Ανακτήθηκε στις 26 Οκτωβρίου 2017 από http://www.pee.gr/wp-content/uploads/praktika_synedrion_files/pr_syn/s_nay/c/3/mer_g_th_en_3/barebi.htm.

- Κατσίρας, Λ. (2009). Πολιτισμική ετερότητα, στοιχεία διαπολιτισμικής εκπαίδευσης στο νέο βιβλίο της Β΄ Γενικής Λυκείου, Πολιτική και Δίκαιο. *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*, τ.15.
- Κεσίδου, Α. (2008). Διαπολιτισμική εκπαίδευση: μια εισαγωγή. Στο Δ. Μαυροσκούφης (Επιμ.), *Οδηγός Επιμόρφωσης. Διαπολιτισμική εκπαίδευση* (σσ. 21-36). Θεσσαλονίκη.
- Μίλεση, Χ., & Πασχαλιώρη, Β. (2003). Η εκπαιδευτική πολιτική της Γερμανίας, Αγγλίας και Ελλάδας στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση. *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*, τ. 8.
- Μπαλτατζής, Δ., & Νταβέλος, Π. (2009). Η σημασία της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης στο σύγχρονο σχολείο και τα προβλήματά της. *12ο Διεθνές Συνέδριο για τη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση – Μετανάστευση - Διαχείριση Συγκρούσεων και Παιδαγωγική της Δημοκρατίας*, 19-21 Ιουνίου 2009. Πάτρα.
- Νικολάου, Γ. (2008). Εκπαιδευτικές πολιτικές διαχείρισης της πολιτισμικής ετερότητας στην Ελλάδα και την Ευρώπη. Στο Δ. Μαυροσκούφης (Επιμ.), *Οδηγός Επιμόρφωσης. Διαπολιτισμική εκπαίδευση* (σσ. 37-51). Θεσσαλονίκη.
- Πατάζογλου, Ι. (2008). Η διαπολιτισμική εκπαίδευση στο δημοτικό σχολείο. *Επιστημονικό Βήμα*, τ. 9.
- Σαΐτης, Χ. (2008). *Παιδαγωγική επιμόρφωση εκπαιδευτικών του ΟΑΕΔ*. Αθήνα.
- Συλλογικό έργο. (2011). *Διαπολιτισμικότητα και Θρησκεία στην Ευρώπη, μετά την επικύρωση της Συνθήκης της Λισαβόνας*, Αθήνα: Ίνδικτος.
- Σχέδιο δράσης για την πρόληψη ή/και την καταπολέμηση του ρατσισμού και των διακρίσεων κάθε είδους, την ανάδειξη της σημασίας της διαφορετικότητας και την καταπολέμηση της βίας στα σχολεία. Αθήνα: Ινστιτούτο για τα δικαιώματα, την ισότητα και την ετερότητα. Ανακτήθηκε από <http://www.i-red.eu/?i=institute.el.projects.78>.
- Μπάκας, Θ. (2014). *Εισαγωγή στην εκπαιδευτική πολιτική*. Ανακτήθηκε στις 8 Νοεμβρίου, 2017 από http://ecourse.uoi.gr/pluginfile.php/97062/mod_resource/content/1/%CE%A3%CE%97%CE%9C%CE%95%CE%99%CE%A9%CE%A3%CE%95%CE%99%CE%A3%20%CF%84%CE%BF%CF%85%20%CE%BC%CE%B1%CE%B8%CE%AE%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%BF%CF%82%20%CE%95%CE%99%CE%A3%CE%91%CE%93%CE%A9%CE%93%CE%97%20%CE%A3%CE%A4%CE%97%CE%9D%20%CE%95%CE%9A%CE%A0%CE%91%CE%99%CE%94%CE%95%CE%A5%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%97%20%CE%A0%CE%9F%CE%9B%CE%99%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%97%20%282014%29.pdf.
- Σταμέλος, Γ., Βασιλόπουλος, Α., & Καβασακάλης, Α. (2015). *Εισαγωγή στις εκπαιδευτικές πολιτικές*. Πάτρα: Κάλλιπος. Ανακτήθηκε από https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/226/1/00_master%20document_StamelosVasilopoulosKavasakalis_Final.pdf.
- Χατζησωτηρίου, Χ., & Ξενοφώντος, Κ. (2014). *Διαπολιτισμική εκπαίδευση. Προκλήσεις, παιδαγωγικές θεωρήσεις και εισηγήσεις*. Καβάλα: Σαΐτα. Ανακτήθηκε στις 30 Οκτωβρίου 2017 από <http://www.poed.com.cy/Portals/0/pdf/ebook%20Intercultural%20Education.pdf>.
- Χριστοδούλου, Θ. (2009). Μετανάστες και διαπολιτισμική εκπαίδευση στην Ελλάδα. *12ο Διεθνές Συνέδριο για τη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση - Μετανάστευση - Διαχείριση Συγκρούσεων και Παιδαγωγική της Δημοκρατίας*, 19-21 Ιουνίου 2009. Πάτρα.

Β. ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ

